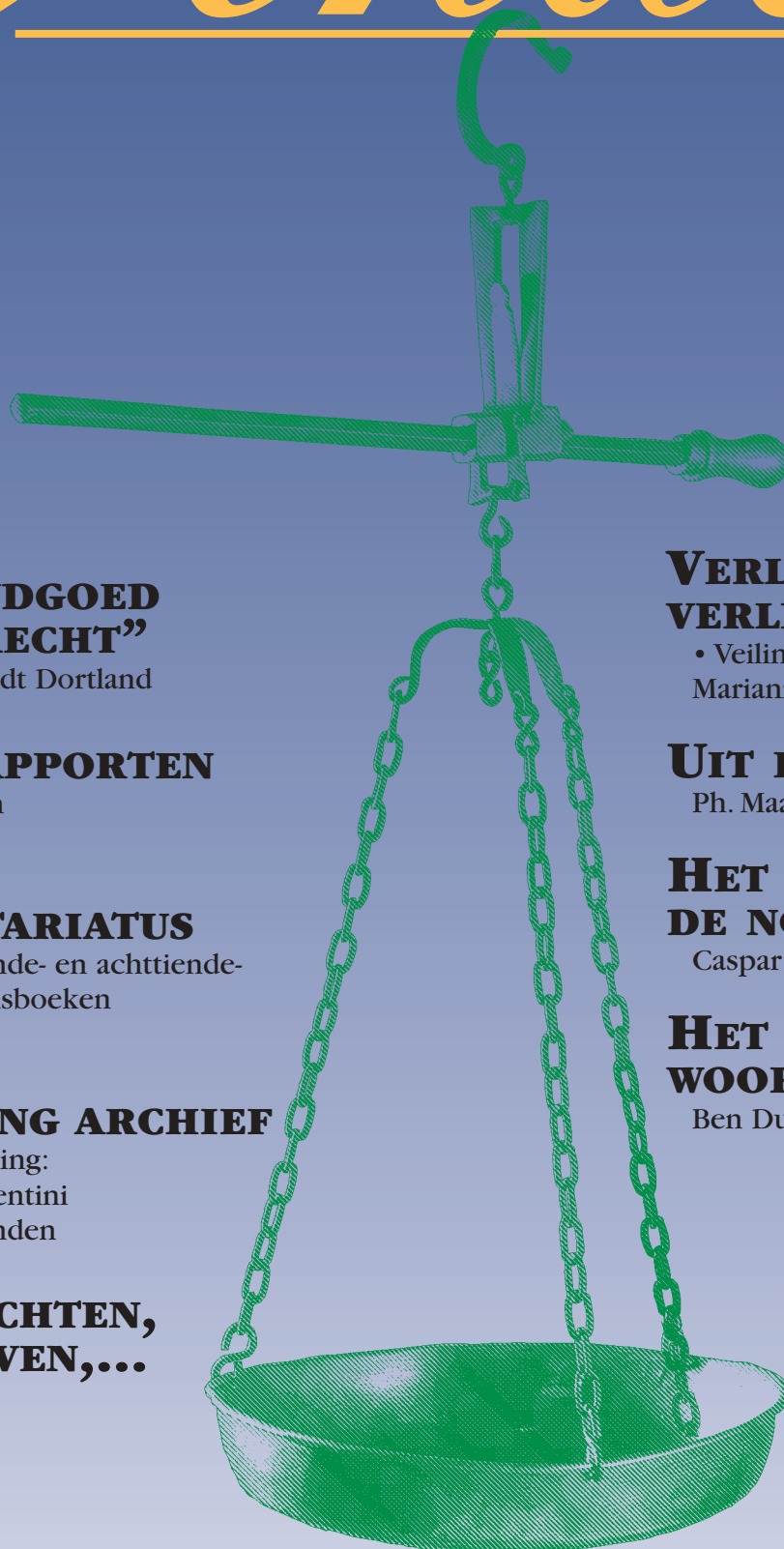

Ponder

HET LANDGOED "DE UTRECHT"

J.C.R. van Reedt Dortland

UNIONRAPPORTEN

A.A. van Velten
M.J.G. Geleijns

ARS NOTARIATUS

• De zeventiende- en achttiende-
eeuwse Notarisboeken
A.Fl. Gehlen

OPRUIMING ARCHIEF

• Een ontdekking:
Giacomo da Lentini
A.J. van der Linden

LIEVE NICHTEN, LIEVE NEVEN,...

P.H.M. Gerver

VERLIJDEN, VERLEED, VERLEDEN

• Veilingvrees
Marianne Eisma

UIT HET ARCHIEF

Ph. Maarschalkerweerd

HET SIGNET VAN DE NOTARIS (14)

Caspar van Heel

HET NOTARIEEL WOORDENBOEK

Ben Duinkerken

Civiele en fiscale wet- en regelgeving gebundeld

Wettenbundel Notariaat WN 2004-2005

De Verzameling Wetgeving Notariaat is overzichtelijk, compleet en makkelijk hanteerbaar. De opgenomen teksten zijn voorzien van tekstverklaringen in de marge. Tevens is een uitgebreid trefwoordenregister opgenomen.

Het notariële vakgebied omvat verscheidene rechtsgebieden, waardoor de notarieel jurist met diverse regelgevingen te maken heeft. Deze eerste editie van de *Verzameling Wetgeving Notariaat (WN 2004-2005)* bevat de voor het notariaat belangrijkste civiele en fiscale wetteksten, verdragen en overige regelgeving.

**Inclusief BW
boek 4 (oud),
erfrecht**

Deze wettenbundel is bij uitstek geschikt voor de dagelijkse praktijk als (kandidaat)notaris en estate planner. Daarnaast is deze wettenbundel uitstekend inzetbaar in het civiele en fiscale onderwijs aan universiteiten, hbo- en andere praktijkopleidingen.

De *Verzameling Wetgeving Notariaat* is ingedeeld in twee thematische delen: deel A. Burgerlijk Recht, en deel B. Fiscaal recht.

Auteurs:
Prof. mr. A.H.N. Stollenwerck
mr. W.J.J.G. Speetjens

ISBN: 90 5409 408 7

Prijs: €52,50

Omvang: 1919 pagina's

Onze uitgaven zijn ook verkrijgbaar via de boekhandel

**Bestel via www.sdu.nl
of bel (070) 378 98 80**

de snelste link naar uw vakgebied

Sdu UITGEVERS

“Ponder” volgens Van Dale:

unster, een soort evenaar met aan de ene zijde een haak en aan de andere een gewicht dat men af- en aanschuift, balans met ongelijke armen.

C O L O F O N

Ponder:

halfjaarlijks mededelingenblad van de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap, van Eeghenstraat 222, 1071 GM Amsterdam

Telefoon: 020 675 6479

Fax: 020 679 0358

Email algemeen: info@notarielestichting.nl
redactiesecretaris:
inesvangasselt@notarielestichting.nl

Website: www.notarielestichting.nl

Postbanknummer: 554704

Redacteuren:

W. Bosse
B. Duinkerken
P.H.M. Gerver
Liesbeth M. van der Marck
B.C.M. Waaijer

Redactiesecretaris:

Inés M. van Gasselt

Lay-out/productie:

Francien van Maasdijk
Grafisch Bureau Schaefer

Foto's:

Omslag : Maarten Brinkgreve
pag. 4,11,13 en 14 :Wouter Thorn Leeson
pag. 8 en 9 : J.C.R. van Reedt Dortland

De publicatie is mede mogelijk gemaakt door:

Raadgevend Bureau Borgdorff te Rotterdam, Kluwer Juridische Uitgevers te Deventer, Niehoff Werning & Kooij te Soest, Prins Bernhard Cultuurfonds te Amsterdam en Sdu te Den Haag.

Aan dit nummer werkten mee:

Ben Duinkerken, *rechtshistoricus en oud-notaris te Den Haag*
Marianne Eisma, *kunsthistorica*
A.Fl. Gehlen, *oud-notaris, emeritushoogleraar aan de Universiteit Maastricht*
M.J.G. Geleijns, *notaris te Roosendaal*
P.H.M. Gerver, *oud-notaris, bijzonder hoogleraar notarieel recht aan de Universiteit van Amsterdam*
J.J.A. de Groot, *voorzitter notariële stichting, oud-notaris, universitair docent aan de Universiteit van Amsterdam*
Caspar van Heel, *rechtshistoricus, werkzaam als provinciaal archiefinspecteur in Overijssel*
A.J. van der Linden, *oud-notaris*
Ph. Maarschalkerweerd, *directeur Koninklijk Huisarchief Den Haag*
Liesbeth M. van der Marck, *conservator notariële stichting*
J.C.R. van Reedt Dortland, *notaris te Amsterdam*
A.A. van Velten, *juridisch adviseur, bijzonder hoogleraar onroerend goedrecht aan de Vrije Universiteit te Amsterdam*

ISSN: 1385-7428

Inhoud

TEN GELEIDE	4	J.J.A. de Groot
VERLIJDEN, VERLEED, VERLEDEN		
Veilingvrees	4	Marianne Eisma
UIT HET ARCHIEF	5	Ph. Maarschalkerweerd
UNIONRAPPORTEN	6	A.A. van Velten en M.J.G. Geleijns
HET NOTARIEEL WOORDENBOEK		
Toezicht	7	Ben Duinkerken
HET SIGNET VAN DE NOTARIS (14)	7	Caspar van Heel
HET LANDGOED “DE UTRECHT”	8	J.C.R. van Reedt Dortland
ARS NOTARIATUS		
De zeventiende- en achttiende-eeuwse Notarisboeken	11	A.Fl. Gehlen
OPRUIMING ARCHIEF		
Een ontdekking: Giacomo da Lentini	12	A.J. van der Linden
POSTACADEMISCH ONDERWIJS 1E HALFJAAR 2005	13	Redactionele mededeling
DE ECHTE HERKOMST	13	Marianne Eisma
LIEVE NICHTEN, LIEVE NEVEN,...	14	PH.M. Gerver
IMPONDERABILIA	14	Liesbeth M. van der Marck

Uitnodiging boekpresentatie

Op donderdagmiddag 20 januari 2005 wordt het eerste exemplaar van het boek van dr H.J. den Heijer *De geotrooieerde compagnie. De VOC en de WIC als voorlopers van de naamloze vennootschap* aangeboden aan B.F. baron van Ittersum, voorzitter van de Stichting Vereniging voor de Effectenhandel. De boekpresentatie vindt plaats tijdens een colloquium, dat mede wordt georganiseerd door het Amsterdams Centrum voor de Studie van de Gouden Eeuw. De publicatie, die op initiatief van de Stichting en met steun van Formaat Notarissen tot stand kon komen, verschijnt in de serie *Ars Notarius*.

U wordt van harte uitgenodigd aanwezig te zijn bij het colloquium, dat wordt gehouden in het pand van de Stichting, Van Eeghenstraat 222 te Amsterdam, aanvang om vier uur. Na een inleiding van de auteur zullen de historici dr O. Gelderblom en drs M. Witteveen ieder een voordracht houden van elk ongeveer dertig minuten over ondernemingsvormen en de handel in aandelen in de zeventiende eeuw. Na afloop wordt een borrel geschenken.

U kunt zich vóór 31 december per email info@notarielestichting.nl aanmelden om deze bijeenkomst bij te wonen. Omdat de ruimte beperkt is, geldt “wie het eerst komt, die het eerst maalt...”.

Ten Geleide

Dit najaar is de Stichting al weer tien jaar op de Van Eeghenstraat gevestigd. De keuze van de voormalige kapel van het Diaconessenziekenhuis is een gouden greep geweest. Het gebouw bleek zeer geschikt om veranderd te worden in een mooie vergader- en lezingenruimte, geflankeerd door studiezalen met onze grote boekencollectie. Alle donateurs die onze locatie nog eens willen bewonderen, zijn gedurende de vaste openingstijden van harte welkom. En om een extra stimulans aan zo'n bezoek te geven, nodigen wij graag ieder uit om op donderdag 20 januari 2005 de boekpresentatie van *De geoctrooieerde compagnie* van dr H.J. den Heijer mee te maken. Meer over deze bijeenkomst vindt u op pagina 3. Als bijlage treft u bovendien een uitnodiging aan van het Concertgebouw Fonds. Wie weet is dat ook een bezoek aan Amsterdam waard.

Nu de recente boekencollectie bijna digitaal is gecatalogiseerd, hopen we die komend voorjaar op het net te zetten. Dit is echter pas een begin, zo'n tien procent van onze gehele collectie. Daarna is het oudere gedeelte van de bibliotheek aan de beurt, zodat uiteindelijk de volledige catalogus digitaal kan worden geraadpleegd.

Tot de leden van de Raad van Toezicht van de Stichting mogen thans ook prof. mr A.H.N. Stollenwerck en prof. mr G.J.C. Lekkerkerker gerekend worden. We zijn verheugd, dat zij onze uitnodiging tot toetreding hebben willen aanvaarden. Tenslotte beraadt het bestuur zich thans op mogelijkheden om ook onze donateurs, die niet in het westen van het land wonen, af en toe eens in hun eigen omgeving van de activiteiten van de Stichting te laten profiteren. Nadere berichtgeving daarover volgt.

Ik wens u veel leesplezier van deze Ponder toe.

J.J.A. de Groot
Voorzitter

Verlijden, verleed, verleden

Veilingvrees

een lichte vorm van beroepsdeformatie?

Het gaat goed met de culturele poot van de Stichting. Alweer kan in deze rubriek een aanwinst worden besproken. Dit maal gaat het om het door Georg Rueter geschilderde portret van de Bussumse oud-notaris S.D. Scheffelaar Klots. Zijn gelijknamige kleinzoon, die vroeger ook notaris was, schonk het met een opknapbeurt die het voor de toekomst moet behouden¹.

In dit portret is Scheffelaar Klots zittend tot en met zijn handen afgebeeld tegen een nauwelijks definieerbare achtergrond. Daarbij kijkt hij iets afgewend langs de beschouwer in de verte. In deze opzet weet Rueter de aandacht vakkundig op het hoofd te richten. Dat doet hij allereerst door de stoel iets naar rechts te draaien. Zo leidt hij de blik van de beschouwer van de linkerhand van de geportretteerde via zijn arm naar boven waar die behalve door de fraai gesneden bovenstijl van de stoel wordt gestopt door de kleur. Met het wit van het overhemd steekt de vleeskleur van het gezicht namelijk sterk af tegen de donkere blauwbruinen en grijzen van de achtergrond en het kostuum. De blik laat hij daar bovendien rusten door de manier waarop hij de verf behandelt. De brede streken van de achtergrond gaan in het gezicht over in minuscule toetsjes.

Portret van S.D. Scheffelaar Klots door Georg Rueter

Aan de goede gelijkenis waar Rueter in zijn portretten naar streefde², hoeft in dit geval niet te worden getwijfeld. Daarvoor levert de nu 92-jarige kleinzoon als evenbeeld van het portret het levende bewijs. Of de persoonlijkheid ook zo goed uit de verf komt, blijft de vraag.

---

¹ De restauratie is uitgevoerd door C.D.M. Ypma-Umbgrove te Bussum

² Georg Rueter 1875-1966, Zwolle 2004

Rueter plaatste de geportretteerde daarvoor graag in zijn eigen omgeving maar die komt er in dit geval bekaaid af. Behalve de rechts vaag uit de achtergrond opdoemende boom is dat alleen de stoel, die ook nog eens zeer beperkt zichtbaar is. Toch verleent die aan het portret een intimiteit die aan de karaktertekening bijdraagt. Scheffelaar Klots voelde zich daarin, overigens net als zijn kleinzoon heden ten dage, duidelijk thuis.

De onmodieuze portretten die Rueter op deze manier maakte, vielen zeer in de smaak bij de gegoede burgerij en Scheffelaar Klots kon zich dan ook gevleid voelen met zo'n bewijs van deelname aan de elite. Toch moest hij tot zijn vereeuwiging worden overgehaald. Het idee dat hij zo op de veiling kon belanden, schrok hem af. De lichte vorm van beroepsdeformatie waaraan hierbij kan worden gedacht, bleek trouwens niet ongegrond. Begin jaren '90 werd zijn portret bij een veilinghuis ingebracht. Had Scheffelaar Klots echter ooit kunnen bevro-

den dat hij nog door zijn kleinzoon voor dat schrikbeeld zou worden behoed? Toen die van deze ontwikkeling hoorde, haalde hij zijn portret onmiddellijk door aankoop van de veiling.

Met de bestemming die hij daaraan nu heeft gegeven, hoeft voor veiling niet meer te worden gevreesd. Daar komt bij, dat het portret er in deze context een notie bij kreeg. Van dat van een man in ruste - Scheffelaar Klots werd drie jaar na het neerleggen van zijn ambt in 1930 geportretteerd - werd het dat van een oud-notaris. Geëxpliciteerd wordt dat nog door het document dat er nu naast is gehangen, Scheffelaar Klots' benoemingsbesluit uit 1892. En wie had dat al in 1972 aan de Stichting overgedragen? Juist, dezelfde kleinzoon. Met zijn schenkingen verdient hij onderhand zelf een gouden lijstje.

Marianne Eisma

Uit het archief

Maar dat de woede over een dergelijk einde zeer groot kan zijn, is ons helaas ook nu nog bekend

Op het moment dat U dit leest, is inmiddels bekend wie door een niet-selecte groep televisiekijkers tot grootste Nederlander aller tijden is gekozen. Voor mij is het, terwijl ik dit schrijf, nog raden. Vast staat wel dat het in ieder geval geen notaris zal zijn, want notarissen ontbraken. Overigens niet alleen bij de tien hoogst genomineerden.

Valt de eeuwige roem toe aan Rembrandt van Rhijn of aan Pim Fortuyn? Of is de keuze toch gevallen op een van de overige acht genomineerden? Eerlijk gezegd denk ik dat het Willem van Oranje zal zijn wiens denken en handelen immers nog altijd geassocieerd wordt met ook nu nog – of misschien juist wel nu - zo belangrijke zaken als vrijheid en tolerantie.

Opvallend is, dat een meerderheid van de tien genomineerden gekoppeld kan worden aan een of meer objecten, onvervreemdbaar behorende tot het Nederlandse erfgoed. Voor enerzijds Rembrandt en Van Gogh en anderzijds Anne Frank en Erasmus is die koppeling evident, omdat het nu juist hun schilderijen respectievelijk geschriften zijn die hen beroemd maakten. En zelfs voor Drees valt er in de vorm van de Ouderdomswet nog wel een geschrift te bedenken om bedoelde koppeling te maken. Dat kan van iemand als Cruijff natuurlijk niet gezegd worden, ook al heeft nu juist deze enige sportman uit het rijtje genomineerden de Nederlandse taal op wel zeer bijzondere wijze verrijkt en wel met de inmiddels gevleugelde uitdrukking: "elk nadeel hep zijn voordeel".

Willem van Oranje kan overigens gekoppeld worden aan een grote variëteit aan geschriften van eigen hand. Deze zullen wegens hun bijzondere betekenis na decennia van voorbereiding volgend jaar in digitale vorm en op weten-

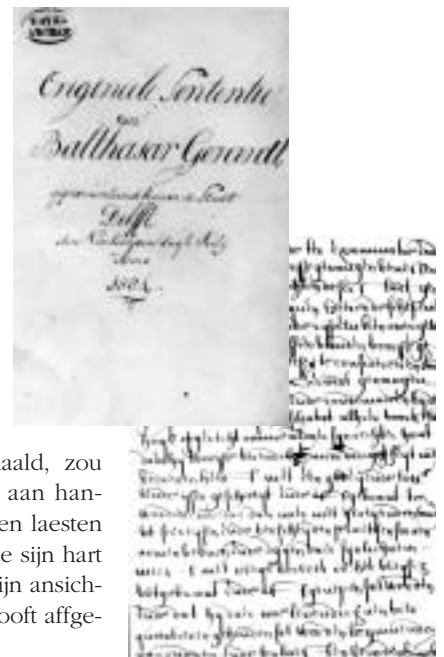

Moord op Willem van Oranje,
10 juli 1584

schappelijk verantwoorde wijze worden uitgegeven door het Nederlands Instituut voor Geschiedenis. Op die uitgave zal ik in de toekomst in deze rubriek ongetwijfeld nog terugkomen.

Ik weet niet in hoeverre de kandidatuur van drie van de tien genomineerden mede is ingegeven door de brute wijze waarop zij de dood vonden. Maar dat de woede over een dergelijk einde zeer groot kan zijn, is ons helaas ook nu nog bekend. Voor wat de Vader des Vaderlands betreft, lijkt die woede zelfs door te klinken in het vonnis dat binnen vier dagen nadat de moord had plaatsgevonden al werd voltrokken. De bijzondere rechtbank, bestaande uit leden van de Hoge Raad, het Hof van Holland en het stadsrecht van Delft, oordeelde dat de rechter hand van Balthasar Gerard, zijnde de hand waarmee de trekker was overgehaald, zou worden afgebrand, het lichaam aan handen en voeten gebonden ende ten laesten hem den buijck opgesneden ende sijn hart levendich utghenomen ende in sijn ansichte geworpen ende daerna sijn hoofd affgehouden sal worden.

Ph. Maarschalkerweerd

Nieuwe Unionrapporten

Dit najaar vond er een samensmelting van de twee Europese commissies van de Union Internationale du Notariat Latin plaats. De oorzaak daarvan was gelegen in de vergroting van de Europese Unie, waardoor geen behoefte meer bestond aan aparte studiegroepen voor EU-recht enerzijds en voor overig recht anderzijds.

Door deze fusie beëindigde een aantal leden hun Europese activiteiten voor de Union, waaronder Dr H.G. Wehrens (oud-notaris in Duitsland) en prof. mr A.A. van Velten. Ter gelegenheid van hun afscheid en de beëindiging van de EU-commissie van de Union, stelden zij een overzicht samen van alle door de beide Union-commissies vervaardigde rapporten, welk overzicht, getiteld Répertoire des rapports de la CAUE et de la CAEM 1968-2004, door de Stichting werd uitgegeven.

Les clauses relatives aux garanties dues par le vendeur à l'acquéreur en matière de vente immobilière

In dit rapport, dat werd samengesteld door een werkgroep onder leiding van de Franse notaris G. Rouzet naar aanleiding van een eerdere Duits/Frans/Spaanse afstudeerscriptie, worden diverse contractsclausules uit koopcontracten van onroerende zaken rechtsvergelijkend besproken. Het betreft in het bijzonder zowel wettelijke

garanties, als garanties die normaliter door verkopers aan hun kopers worden verstrekt, waardoor het in de wet verankerde beginsel van contractsvrijheid wordt doorbroken.

Onderwerpen die in het eerste deel van deze rapportage worden behandeld betreffen de toestemming of medewerking van derden, zoals voortvloeiende uit het familierecht (bijvoorbeeld die van de echtgenoot van de verkoper), alsmede bestaande voorkeursrechten tot koop zowel van particulieren als de overheid. In het tweede deel komen wettelijke en

contractuele garanties met betrekking tot

juridische en materiële (al of niet verborgen) gebreken ter sprake, inclusief bouwgebreken. Bekende begrippen als conformiteitseis en de afweging tussen informatie- en onderzoeksplicht worden aangestipt. In verband met het, ook voor de koop van onroerende zaken steeds meer voorkomende grensoverschrijdende consumentenrecht, wordt in het laatste onderdeel Europese wetgeving aanbevolen. Daarnaast wordt gepleit voor verbeterde kadastrale registratie (in het bijzonder van alle privaatrechtelijke lasten en beperkingen) en een onderlinge afstemming binnen de lidstaten van alle methoden ter verbetering van de bescherming van kopers van onroerende zaken.

A.A. van Velten

Conventions d'actionnaires dans les Etats membres de l'UE

Het rapport kwam tot stand in een werkgroep onder leiding van de Belgische notaris prof. dr. L. Weyts. Het is een rechtsvergelijkende studie naar diverse aspecten van een overeenkomst tussen aandeelhouders van een besloten of naamloze vennootschap en de pendanten daarvan in diverse andere Europese landen. Het rapport bevat bijdragen van notarissen uit achtereenvolgens België, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Italië en Nederland. In het rapport komen diverse aspecten van een aandeelhoudersovereenkomst aan de orde. Daarbij worden onder meer de beoogde doelstellingen van aandeelhouders besproken voor de situatie dat een dergelijke overeenkomst wordt aangegaan door aandeelhouders met een minderheids- of meerderheidsbelang of in de situatie dat de vennootschap functioneert als vehikel voor een joint venture. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de rechtsgeldigheid van een aandeelhoudersovereenkomst en aan de verhouding tussen de aandeelhoudersovereenkomst en een zogenoemde: "gentlemen's agreement", alsmede aan de vorm van een aandeelhoudersovereenkomst (notariële akte of onderhandse overeenkomst) en aan de mate waarin hetgeen tussen aandeelhouders is

overeengekomen aan derden kan worden tegengeworpen.

Bijzondere aandacht is er voor de contractuele bepalingen ten aanzien van de toe- en uittreding van aandeelhouders, zoals: "buy-sell-clausules" (in Frankrijk "clauses omelette" geheten), "right of first refusal" etc.. Nader belicht wordt ook de verhouding van de aandeelhoudersovereenkomst ten opzichte van hetgeen is bepaald in de statuten, meer in het bijzonder in statutaire blokkeringsregelingen.

Ten slotte wordt aandacht besteed aan de uitoefening van stemrecht op basis van stemovereenkomsten en contractuele verplichtingen tot vooroverleg en uitkeringen op aandelen.

Het rapport is voorzien van een inhoudsopgave die tegelijkertijd functioneert als juridisch overzicht. Daarin wordt voor de behandelde onderwerpen aangegeven welke in het oog springende verschillen er bestaan in de rechtssystemen van de landen waarvan auteurs aan dit rapport hebben bijgedragen.

M.J.G. Geleijns

Het notarieel woordenboek

Toezicht

De controle op de notariële handel en wandel gebeurde in vroeger eeuwen op stedelijk niveau en was oorspronkelijk eigenlijk het bijproduct van een ander soort toezicht. Namelijk dat in het belang van een correcte belastingheffing. In het gewest Holland bijvoorbeeld werd in 1733 een plakaat afgekondigd dat het de plaatselijke overheden mogelijk maakte commissarissen te benoemen om notaris kantoren te inspecteren. Met als hoofddoel te zien of de Ordonnantie op het klein zegel werd nageleefd. Daarnaast kon de betreffende ambtenaar, als het ware in één moeite door, controleren of er repertoire werd gehouden en de akten deugdelijk waren bijeengebonden. Van deze achttiende eeuwse overheidsdienaars loopt een rechte lijn naar de moderne belastinginspecteur die op grond van de Registratiewet 1970 immers vergelijkbare bevoegdheden heeft.

Het toezicht op het notariële gedrag propre heeft een grilliger weg gevolgd. De stedelijke overheid moest haar taak om van het goede pad afgedwaalde notarissen zonnodig te straffen bij het begin van de Franse tijd overdragen aan de notarissen zelf! Immers, bij de Ventôsewet hoorde een decreet dat arrondissementsgewijze Kamers van Notarissen in het leven riep, instanties die onder

WOORD-BOECK,
Wat in alle
De Kunst-woorden des
Notariſchaps, mitſgaders ande-
re vreemde, ſoo Latijnsche als Franſche
woorden werden verduyſcht.

meer de onderlinge tucht moesten handhaven en klachten van cliënten in behandeling moesten nemen. Er is niet veel verbeeldingskracht voor nodig om in te zien dat van die taakstelling weinig of niets is terechtgekomen. Zeker niet in een tijdperk

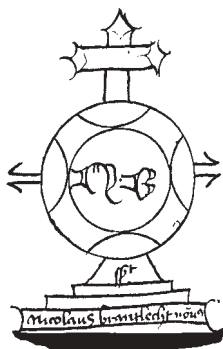
waarin collegialiteit, of beter gezegd camaraderie, vóór waarheidsvinding ging.

Die Kamers sneuvelden dan ook bij de invoering van de Wet op het Notarisambt in 1842. Het was nu de beurt aan het Openbaar Ministerie om de zeden van de notariële broeders te bewaken. Het bleek geen verbetering te zijn. Een Officier van Justitie had over het algemeen weinig inzicht in de mores van het notariaat. Notarissen morden als zij door het O.M. werden vervolgd (ze vonden dat beneden hun stand), het publiek morde als na een klacht justitieel optreden uitbleef en uiteindelijk greep de wetgever in. In 1904 werden de ons bekende Kamers van Toezicht in het leven geroepen. Bij mijn weten heeft de dus nu honderdjarige het overigens zonder toespraken moeten doen.

Ben Duinkerken

Het signet van de notaris (14)

Groningen (vervolg)

Het tweede signet is van *Nicolaus Brantlecht*, die in 1501 in Appingedam werkzaam is, de enige andere stad in de provincie. Hij is geestelijke van het bisdom Münster en keizerlijk notaris. Zijn akte wordt meebezegeld door de proost van Appingedam. Zijn signet is ook een drietredig podium waarboven twee concentrische cirkels met een gotisch kruis in top en ter weerszijden een open pijl. In de binnenste cirkel staan zijn initialen, in de hals sst (= scripsit) en in de onderste trede staat na zijn naam de aanduiding van zijn functie, notarius. In Appingedam zijn in de middeleeuwen zo'n zes notarissen actief geweest, de eerste was Rudolf Feidebrug, van wie een akte uit 1408 bewaard gebleven is, een legaat ten behoeve van de kerk in die stad.

Het laatste signet is van *Gotfridus Ludolphi Groningus*, Utrechts geestelijke en pauselijk notaris, die in 1521 in

Oldehove een akte passeert, een boedelscheiding tussen twee broers Jensema. Gotfried is later pastoor van Uithuizermeeden en van hem weten we dat hij in 1508 in Rostock studeerde en vijf jaar later rechten in Keulen. Zijn bijzonder fraaie signet vertoont een bloem uit een liggende tak, waarop de spreuk *patiens tendit omnia virtus*, wat kan betekenen dat de notaris geduldig alle deugden wil nastreven. Andere notarissen hebben geen sporen nagelaten in Oldehove, dat in de akte wordt aangeduid als liggende in het Friese deel van het bisdom Münster.

Elders in de Friese Ommelanden van Groningen zijn enkele tientallen notarissen actief geweest, bv. in Baflo 1449, Loppersum 1475, Bedum 1477 of in Nienoord 1530. Ook in het Osnabrückse deel van Groningen komt een enkele notaris voor, bv. in Bellingwolde 1510 of in Winschoten 1513.

Afgezien van de stad, was de provincie Groningen geen bolwerk van notariële activiteit.

Caspar van Heel

Het laatste signet is van *Gotfridus Ludolphi Groningus*, Utrechts geestelijke en pauselijk notaris, die in 1521 in

Het Landgoed “De Utrecht”

Naast mijn Utrechtse lagere school bevond zich een flatgebouw waarin de Levensverzekerings-maatschappij “De Utrecht” (thans AMEV) een deel van haar kader had gehuisvest. Dientengevolge was een aantal van mijn klasgenootjes uit dat gebouw afkomstig. Tot mijn verwondering bleken deze kinderen ook hun zomervakantie tezamen door te brengen en wel op het Landgoed “De Utrecht” dat zich niet in Utrecht maar in Noord Brabant tegen de grens met België bleek te bevinden.

Ruim 40 jaar later bracht het toeval mij naar hotel “Rustoord” te Esbeek. Rustoord is sinds kort een hotel van luxe snit maar heeft tot 1975 de vakantieminnende medewerkers van “De Utrecht” met hun gezinnen gehuisvest. Om verklaarbare redenen is in de zestiger en zeventiger jaren de animo om de vakantie met (de gezinnen van) collega’s door te brengen allengs verdwenen en het heeft ruim 25 jaar geduurd voordat Rustoord een nieuwe bestemming had gevonden.

Tegenover Rustoord blijkt zich de houtvesterij, met haar voorkomen van een groot boerenbedrijf, het economisch centrum van het Landgoed “De Utrecht”, te bevinden. Het landgoed, dat tot de grootste van Nederland behoort, heeft een maximale lengte van meer dan 15 kilometer en is op sommige punten meer dan 5 kilometer breed. Aan haar westkant begrensd door de Belgische grens strekt het zich met een oppervlakte van meer dan 2500 hectare voornamelijk uit over het gebied van de gemeentes Hilvarenbeek en Reusel en Mierde.

Hoe is het Landgoed “De Utrecht” ontstaan?

Het antwoord op die vraag ligt besloten in de geschiedenis van de naamgever van het landgoed, de Levensverzekeringsmaatschappij “De Utrecht”.

De Utrechtse opkoper van boedels, W.P. Ingenegeren, begon in 1847 samen met D. Stolwerk het begrafenisfonds met de voor zichzelf sprekende naam “Let Op Uw

Einde” dat zich in 25 jaar tot het grootste fonds van die strekking in Nederland zou ontwikkelen. In de zeventiger jaren van de negentiende eeuw werd de grondslag gelegd voor het moderne levensverzekeringsbedrijf en in dat kader richtte het bestuur van “Let Op Uw Einde” in 1883 de Levensverzekeringsmaatschappij “De Utrecht” op waarin het begrafenisfonds kort daarna zou opgaan.

De snel groeiende kapitaalreserve van de levensverzekeringsmaatschappij bevorderde binnen haar bestuur de discussie over andere beleggingsvormen dan de tot dan toe gebruikelijke certificaten Nationale Werkelijke Schuld (nog ontstaan in de Franse tijd), staatsobligaties en deelnames in spoorwegmaatschappijen. In diezelfde periode mocht de landbouw zich verheugen in een toenemende wetenschappelijke belangstelling.

De vaststelling dat de Nederlandse landbouw achterbleef bij de ontwikkelingen op dat gebied in de ons omringende landen leidde in 1886 tot een Staatscommissie voor de landbouw. Deze commissie kwam onder andere tot de aanbeveling woeste grond te ontginnen ten behoeve van de bosbouw. Aldus zouden de landbouwregio’s worden ondersteund met de blijvende werkgelegenheid die de bosexploitatie zou opleveren.

Mede met als motief “het tot welvaart brengen van de streek” verwierf de Levensverzekerings-maatschappij “De Utrecht” in 1898, op aanwijzing van de net opgerichte Nederlandse Heide-maatschappij, van de gemeente Hooge en Lage Mierde 700 hectare woeste grond voor een prijs van fl. 24,00 per hectare.

In de lente van het jaar daarop werd met het oog op de voorgenomen beplanting een kwekerij in het leven geroepen en begonnen ossen met de noodzakelijke grondwerkzaamheden.

De fijnkorrelige grond bleek op sommige plaatsen zeer humus houdend te zijn wat het mogelijk maakte met behulp van de in die tijd in zwang komende kunstmest-

soorten chloor/kalium en superfosfaat, een gedeelte van de woeste grond, na ontwatering, tot landbouwgrond om te vormen.

De aanwezige vennen en de omliggende grond vielen niet aan de ontginners ten prooi wat in die dagen, waarin het ontginnen doorgaans nogal drastisch werd aangepakt, opmerkelijk was.

Tot 1902 werd van Hooge en Lage Mierde nog 465 hectare en van de Belgische gemeente Arendonk nog 100 hectare verworven.

Het Belgische perceel was reeds ontgonnen en beplant met naaldbomen ten behoeve van de Waalse mijnbouw.

Na deze verwervingen rees verzet van de lokale bevolking, gesteund door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, tegen de "uitverkoop" van woeste grond.

Na de aankoop van de gemeente Hilvarenbeek in 1902 van 125 hectare was "De Utrecht" voor haar uitbreiding hoofdzakelijk aangewezen op grond in particuliere handen.

Zo was E.M.J.W.E. Huysmans in 1895 eigenaar geworden van Tulders Hoef met een oppervlakte van circa 70 hectare. Huysmans - tot notaris te Hilvarenbeek benoemd in 1898 - heeft, deels gefinancierd door de toen net gestarte Tilburgsche Hypotheekbank, zijn bezit weten uit te breiden tot 231 hectare. Na het overlijden van deze actieve notaris - die vermoedelijk ook degene is die in een jarenlange gerechtelijke vete met de familie Swagemakers over het heerlijk jachtrecht met betrekking tot het land-

goed "Annanina's Rust" heeft getwist - is Tulders Hoef door zijn weduwe aan "De Utrecht" verkocht.

Thans is 60% van het landgoed bebost, 30% in gebruik als landbouwgrond en 10% behouden als woeste grond. De 600 hectare landbouwgrond is verpacht aan tien boeren die in het algemeen een gemengd bedrijf (melkveehouderij met akkerbouw) uitoefenen.

De 1.600 hectare bos vormt nog altijd een belangrijke bron van inkomsten.

De eerste dunning van het jonge bos is bestemd voor de vezelindustrie (spaanplaat en papier); het zaaghout levert balken en constructiehout op en een bescheiden deel van de houtopbrengst wordt als meubelhout aangewend. Nam het landgoed in 1914 nog 129 uit België afkomstige vluchtelingen als bosarbeider in dienst, thans wordt het door enkele medewerkers, onder leiding van een rentmeester, gerund.

Het landgoed zal wel iets hebben bijgedragen aan de beoogde welvaart van de streek maar het zal door zijn excentrische ligging wel nooit worden platgelopen door hordes (nieuwe) natuurzoekers.

Voor de liefhebber biedt het een rijke schakering aan bouw- en weilanden, boerenhoeven, arbeiderswoningen in de voor 1900 kenmerkende rustieke bouwstijl, inspringende bossen, uitgespaarde heidevelden en prachtige vennen.

J.C.R. van Reedt Dortland

De zeventiende en achttiende eeuwse notarisboeken

Een verhandeling over notarisboeken, notarisambt en notarieel recht onder de Republiek der Nederlanden

prof.mr. A. Pitlo

Bewerkt door: prof.mr. A. Fl. Gehlen

Het boek kent een tweeledige inrichting. In het eerste onderdeel wordt aandacht geschonken aan de door een zeventiental auteurs uit de 17e en 18e eeuw voor het notariaat in de Nederlanden geschreven notarisboeken. Naast een beschrijving van hetgeen over elk van die auteurs bekend is, worden de inhoud van de werken en de diverse edities van de boeken geëtaleerd. In het tweede onderdeel wordt uitvoerig belicht hetgeen in de besproken boeken wordt bericht over de inrichting van het notarisambt en de notariële praktijk tijdens de Republiek der Nederlanden.

Ars Notariatus, deel 123

Omvang 252 pagina's, € 50,-. Seriekorting 20%

ISBN 90 13 01225 6, 2e druk, Kluwer, 2004

Prijzen zijn inclusief BTW. Prijswijzigingen voorbehouden. Ook verkrijgbaar via de boekhandel.

KLUWER

BESTELLEN? Ga naar www.shopkluwerjuridisch.nl en zoek op ISBN. U kunt ons ook bellen (0570) 67 34 49, faxen (0570) 69 15 55 of e-mailen (juridisch@kluwer.nl).

KLUWER PRESENTEERT SERIE MONOGRAFIEËN PRIVAATRECHT

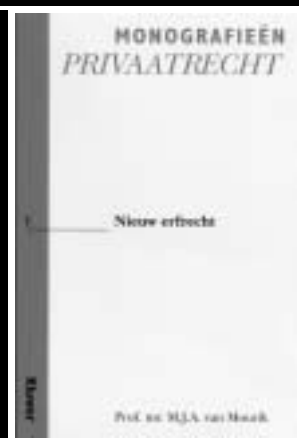
NIEUW ERFRECHT

De eerste uitgave in deze nieuwe serie is van de hand van Prof. mr. M.J.A. van Mourik:

NIEUW ERFRECHT

De vierde druk van dit boek behandelt het nieuwe erfrecht zoals dat op 1 januari 2003 in werking is getreden en het bijbehorende overgangsrecht. In de behandeling van talrijke casusposities komen theorie en praktijk harmonieus tot leven.

De eerdere drukken verschenen als nummer 59 in de serie Studiepockets Privaatrecht. Deze geheel herziene uitgave vormt het eerste deel van de nieuwe serie Monografieën Privaatrecht.

Bestellen?

Bel voor uw exemplaar met 0570-673449, stuur een e-mail naar juridisch@kluwer.nl of kijk in onze e-shop: www.shopkluwerjuridisch.nl.

Omvang 220 pagina's, €32,50 (incl. BTW). Seriekorting 20%. ISBN 9013019501

Prijswijzigingen voorbehouden.
Ook verkrijgbaar via de boekhandel.

Postbus 23
7400 GA Deventer

KLUWER

Ars Notariatus

De zeventiende- en achttiende-eeuwse Notarisboeken

Ars Notariatus 123, XXVI en 219 pag.

Enige tijd vóór zijn overlijden in 1987 werd ik door Pitlo te zijnen huize te Amsterdam aan de Keizersgracht 527 uitgenodigd voor een gesprek over een mogelijke bewerking door mij van zijn uit 1948 daterende monografie over de zeventiende- en achttiende-eeuwse notarisboeken.

Hoe eervol ik deze uitnodiging ook beschouwde, na hernieuwde lezing van het werk leek het mij goed in het komend onderhoud toch maar naar voren te brengen dat eigenlijk aan niemand een bewerking van dit boek zou mogen worden opgedragen. Een bewerkte uitgave zou immers zeker afbreuk doen aan het karakter, de stijl en de geheel eigen signatuur van de verhandeling.

Heel even heb ik in het monumentale grachtenpand, met zijn indrukwekkende bibliotheek, nog gedacht dat Pitlo mijn visie geheel deelde. Hij keek mij tenminste

met een begrijpende blik aan naar ik dacht, maar zei vervolgens: "Meneer, zegt U maar rustig dat U mijn boek een slecht boek vindt. U zoudt mij echter een groot genoegen doen wanneer U een grondige bewerking ervan op U zoudt willen nemen. Ik kan U geruststellen: door anderen zijn de meeste van mijn boeken opnieuw ingericht en de boeken zijn er allemaal beter op geworden". Het moge de Ponder-lezer duidelijk zijn waarom ik hierna de opdracht heb aanvaard.

Veel later dan mij lief was, kon echter - na vele jaren - eerst kort geleden een bewerkte druk ter tafel worden gelegd. Wat er ook moge zijn van allerlei redenen, die mij steeds opnieuw dwongen het werk "voorlopig" ter zijde te leggen, uiteindelijk is er toch nog altijd het oude adagium "pacta sunt servanda". Met de nakoming van de toezegging is dus nu een oude ereschuld ingelost.

De tweeledige structuur van Pitlo's boek is voor de bewerking uitgangspunt gebleven: een eerste stuk waarin de zeventiende- en achttiende-eeuwse notarisboeken zijn belicht en een tweede, handelend over hetgeen die boe-

Op initiatief van de Stichting is de serie *Ars Notariatus* in 1952 opgezet en aanvankelijk in eigen beheer uitgegeven. Thans verzorgt Kluwer Juridische Uitgevers de serie in samenwerking met de Stichting.

Een abonnement op de gehele serie is mogelijk en levert een korting op van 20%. Alléén voor onze donateurs geldt een zelfde korting op losse, recent verschenen delen van de serie, indien gebruik wordt gemaakt van bijgevoegde bestelstrook.

De redactie van de Ponder vraagt auteurs van recente *Ars Notariatus* delen te beschrijven hoe hun boek is ontstaan, wat de opzet ervan is. Het resultaat daarvan treft u hieronder aan. Niet zo maar recensies, maar persoonlijke beschouwingen van de schrijver.

Gevelsteen met schrijvende hand, 1ste helft 17de eeuw te Amsterdam, Egelantierstraat 57; illustratie uit *Ars Notariatus* 123

ken ons leren over het notariaat uit de beide genoemde eeuwen. Terwijl door Pitlo in de vorige editie van het werk vooral de aandacht is gevestigd op de inrichting van de diverse boeken en op de organisatie van het toenmalige notariaat, is in de nu bewerkte uitgave ook meer uitvoerig ingegaan op de notariële praktijk en op de diverse rechtsfiguren die voor de notaris uit die dagen van grote betekenis waren voor de inrichting van zijn akten. Dit laatste facet leek mij bij de bewerking van het boek

met name van belang, omdat tot op heden in de literatuur daaraan slechts spaarzaam aandacht werd geschonken.

Van deze mij door de Ponder-redactie geboden gelegenheid moge tot slot nog gebruik worden gemaakt om een tweetal zaken recht te zetten:

1. Op pagina 138 van het boek staat onder de daar opgenomen titelprent abusievelijk "Notarius Publicus" in plaats van "Notarius Belgicus";
2. Verzuimd werd in Hoofdstuk I een verwijzing op te nemen naar een studie van R. Feenstra: *Deux traités notariaux du XVe siècle: l'Ars notariatus* anonyme et le *Doctrinale florum artis notarie* d'Etienne Marcillet. Une orientation bibliographique (in: Een Rijk Gerecht. Opstellen aangeboden aan prof. mr. P.L. Nève, Nijmegen 1998), pp. 149-175. De uiteenzetting van Feenstra is hoogst informatief inzake de 15de- en 16de-eeuwse "Ars Notariatus"-tractaten.

A.Fl. Gehlen

Opruiming archief

Een ontdekking: Giacomo da Lentini

Bij het opruimen van dertig jaar notarieel archief kwam een karikaturale plaat naar voren met notariskoppen uit de jaren dertig van de vorige eeuw. Een ervan kon ik nog thuis brengen, omdat van hem begin jaren zeventig het gebouw was overgenomen. Onze stichting waaraan de plaat geschonken is, wist te melden dat de namen van de geportretteerden gepubliceerd waren in een artikel van 1951 in het WPNR, naast Ponder, mijn lijfblad.

U weet hoe het gaat bij het bladeren door zo'n blad, het oog doet zich graag te gast aan andere wetenswaardigheden en zo stuitte ik op een artikel van mr C.L. Torley Duwel, die toen dertig jaar directeur was van het Internationaal Juridisch Instituut, dat nog immer in Den Haag is gevestigd, thans onder de directie van prof. mr. A.L.G.A. Stille, bijzonder hoogleraar te Amsterdam.

Het gaat om het oudst bekende sonnet, waarvan de dichter een Siciliaans notaris was, Giacomo da Lentini, die het gedicht tussen 1205 en 1233 zou hebben geschreven. Hij leefde van ca 1180 tot ca 1250 en maakte als geleerd dichter deel uit van de befaamde hofkring van keizer Frederik II te Palermo. Hij schreef voornamelijk sonnetten en wordt wel beschouwd als de uitvinder van deze dichtvorm.

Het sonnet, het klankdicht waarvoor de Italiaanse taal, in tegenstelling tot de Germaanse talen, zich zo bij uitstek leent, was in Italië de vorm waarvan men zich vele eeuwen lang bediende, niet alleen om zijn gevoelens, maar ook om zijn mening te uiten. Bij de minste politieke gebeurtenis vond men een sonnet aangeplakt op een zuil of een andere in het oog springende plaats. Wat men hardop uit vrees voor een vervolging niet durfde te zeggen, goot men in sonnetvorm. Zoals de Italiaan gelijk een vogel zingt, zonder kunstmatige voorbereiding, zo vloeiden de gedachten en gevoelens spontaan in sonnetvorm.

De tekst van het sonnet luidt als volgt:

Un pensiero d'amore

*Io m'aggio posto in core a Dio servire,
Com'io potesse gire in paradiso,
Al santo loco ch'aggio audito dire
U'si mantien sollazzo, gioco e riso.*

*Sanza mia donna non li voria gire,
Quella c'ha blonda testa e claro viso,
Chè sanza lei non poteria gaudire,
Estando da la mia donna diviso.*

*Ma non lo dico a tale intendimento,
Perch'io peccato ci volesse fare,
Se non veder lo suo bel portamento,*

*E lo bel viso e 'l morbido a sguardare:
Chè lo mi teria in gran consolamento,
Veggendo la mia donna in gboria stare.*

Het komt hierop neer. De dichter heeft zich voorgenomen de Heer te dienen teneinde het paradijs deelachtig te worden. Hij heeft immers horen zeggen dat er in die heilige plaats verlichting, verpozing en vermaak heerst.

Zonder zijn dame (wij zijn in de Middeleeuwen, in de tijd waarin men in alle eer en deugd een voorwerp van ridderlijke verering had, zoals Dante Alighieri zijn Beatrice), die blond is (de meest vereerde haarkleur in die tijd en ook nu nog?) en een lichtend aangezicht heeft (clair visage), zou hij echter in het Paradijs niet willen zijn, want van haar gescheiden kan hij niet gelukkig zijn. Een zonde zou hij echter niet willen begaan, want zijn grootste troost zou zijn indien hij zijn aangebedene tot glorie zou zien komen.

Gelukkig het notariaat dat destijds in de kalmte van het beroep gelegenheid gaf de Kunst te beoefenen en te beschermen.

De notaris, miniatuur, Bologna rond 1480

Adriaan J. van der Linden

Postacademisch onderwijs

eerste halfjaar 2005

Bij deze Ponder treft u de brochure aan met het volledige programma van de lezingencyclus in het eerste halfjaar van 2005. Zeventien praktische voordrachten van ervaren docenten. Speciale aandacht verdienen de drie lezingen over bedrijfsopvolging, een uiterst actueel onderwerp, dat zowel privaatrechtelijk als fiscaal onder de loep wordt genomen. Hier volgt het programma in het kort:

Donderdag 27 januari 2005
Mr drs H. de Groot en mr drs A.J.A. Overwater
Oprichting van en inbreng in een BV

Donderdag 3 februari 2005
Mr B.C.M. Waaijer en mevr. mr M.J. Hoogeveen
Bedrijfsopvolging; erfrecht en faciliteiten in de Successiewet

Donderdag 24 februari 2005
Mr C.G. Dijkstra
Bedrijfsopvolging en overdrachtsbelasting.

Vrijdag 25 februari 2005; n.b. bij uitzondering niet op donderdag!
Prof. mr J.P.M. Stubbé
Een actueel onderwerp in het vakgebied van de estate planning

Donderdag 3 maart 2005
Mr W. Bosse en drs P.J.J.M. Peeters,
Bedrijfsopvolging bij leven vanuit de B.V.-structuur

Donderdag 10 maart 2005
Prof. mr P.H.M. Gerver
De toepassing van materieel vreemd recht door de Nederlandse notaris

Donderdag 17 maart 2005
Mr E.W.J. Ebben
Strijdpunten in het nieuwe erfrecht

Donderdag 24 maart 2005
Mr K.F.M. Berger en mr H.D. Ploeger
Burenrecht

Donderdag 7 april 2005
Mevr. mr N.E.J. van Bezooijen en prof. mr A.A. van Velten
Nieuwe ontwikkelingen bij de koop van onroerende zaken

Donderdag 14 april 2005
De heer Zach. Klaasse
Kadaster en openbare registers
Mevr. mr B.A.M. Janssen
Kabels en leidingen

Donderdag 21 april 2005
Mr P. Blokland en mr R.J. Holtman
Van broeder tot "concullega", (nieuwe) ontwikkelingen rond de Notariswet

Donderdag 28 april 2005
Prof. mr L.C.A. Verstappen
Moderniseringswetgeving huwelijksvermogensrecht, tweede en derde onderdeel

Donderdag 12 mei 2005
Mr J. C. van Straaten
Omzetbelasting/overdrachtsbelasting bij levering van nieuwe gebouwen en bouwterreinen

Donderdag 19 mei 2005
Prof. mr R.P.J.L. Tjittes
Capita commercieel contractenrecht voor het notariaat

Donderdag 26 mei 2005
Prof. mr A.L.G.A. Stille en mevr. mr J.H. de Graaf
Actualiteitencursus afstammings- en naamrecht voor de notariële praktijk

Donderdag 2 juni 2005
Mr M.D.P. Anker
Code Tabaksblat
Mr W. Bosse
Euroconversie bij BV/NV

Donderdag 9 juni 2005
Mr W.M.A. Kalkman
Notaris en nieuw (levens)verzekeringsrecht

De echte herkomst

De notaris,
detail van het schilderij
van Carel Elisa van der Sande
Lacoste

Op de bespreking in de vorige Ponder van het door oud-notaris J. Heerema aan de Stichting nagelaten schilderij van Van der Sande Lacoste reageerde oud-notaris J.H. Goudstikker met enige waardevolle informatie. Hij wist waar deze gewaardeerde schenking werkelijk vandaan kwam. Notaris Van den Steen van wie Heerema het schilderij had gekregen, had het niet zoals Heerema dacht, van zijn vader en ook niet zoals ik veronderstelde, van zijn ambtsvoorganger, maar van twee van zijn cliënten, de huizenhandelaren Dieckman en De Ruiter. Daarmee wordt de "pedigree" van dit schilderij een stuk korter. Mijn reconstructie van deze lijst van vroegere bezitters ging terug tot op de schilder. Maar met de namen waaruit die nu bestaat, staat die vast en dat is veel belangrijker.

Marianne Eisma

Lieve nichten, lieve neven, ...

Bezorgd door PHG

Charivarius

[* Utrecht 16 september 1870 - † Haarlem 9 oktober 1946]

Pseudoniem van Gijsbert Johannes Nolst Trenité.

Studeerde klassieke letteren en rechten, promoveerde in de staatswetenschappen, leraar Engels te Haarlem van 1900 tot 1918. Meer dan dertig jaar verzorgde hij een even beroemde als gevreesde taalrubriek in het weekblad *De Groene Amsterdammer*.

Karel V verblijft in het klooster van St. Yuste¹

Het keizerlijk verblijf in 't klooster van St. Yuste Was passend ingericht voor den monarch in ruste.

De schoonste gobelins, gewrocht door meesterhand,

Had Karel meegevoerd van 't Vlaamsche vaderland;

Hij had volstrekt geen plan zich daar te gaan vervelen,

En in een kale rommel monnikje te spelen.

De wanden hingen vol met stukken van Titiaan,

Zijn disch was rijk met goud- en zilverwerk belaân.

Nu ving een leven aan van boeten en bekeering,

Van goeden appetijt en slechte spijsvertering.

Ja. "Dalla messa alla mensa!"² was, terecht,

In spottend Italiaansch van Karel eens gezegd.

Zoo ging 't in Spanje ook. Met smullen en met bidden

Bracht hij zijn daagjes door, en hield de kerk in 't midden.

En is het inderdaad niet altijd zoo geweest?

Ons lichaam wijzigt zich, maar zelden onze geest.

Wanneer hij 't noodig vond zijn eetlust te versterken,

Ging hij, al 's morgens vroeg, wat in zijn tuintje werken,

Begoot de bloemen, bond de rozen aan den stok,

En knipte 't gras gelijk, of verfde 't kippenhok.

Ook bleef hij zich nog steeds met Philips' werk bemoeien,

En spoorde 'm telkens aan, de ketters te verfoeien.

Zelfs, vreezend voor te groote zachtheid van zijn Wil,

Schreef hij, twee dagen voor zijn dood, een codicil,

Om Philips - 't was niet noodig - nog eens te bezweren,

Met ongebroken kracht de ketterij te keeren,

"De schuldigen te straffen met gestrenge hand,

En zonder aanzien van persoon, beroep of stand."

Imponderabilia

Lias

Wonderlijk, wat notarissen soms in hun kluis vinden. En wat prettig, dat ze dan aan de Stichting denken. Zo kregen we pas geleden een sigarenkistje met in pen het opschrift: *Liassnoer met 500 nummeren 500 prijsbriefjes behoorende bij procesverbaal van verloting d.d. 28 februari 1933 opgemaakt door notaris C.A. Struik Dalm te Amsterdam. Rep. W. 37.*

Was in de jaren dertig het woord lias misschien gemeengoed, mij moest Van Dale leren dat hier sprake is van een snoer, waaraan brieven worden geregen, of van een bundel aaneengeregen papieren.

Het processtuk in het kistje - van een Amerikaans sigarenmerk met de ambitieuze naam Aim Hi - bestaat uit kleine genummerde briefjes. Stuk voor stuk aan een touwtje geregen, dat met het lakzegel van de notaris op een kartonnetje is vastgeplakt. Voor de zekerheid staat daarop in hetzelfde handschrift nogmaals: behoort bij procesverbaal van verloting

d.d. 28 februari 1933 verleden voor den notaris C.A. Struik Dalm te Amsterdam Rep.W. 37.

Kantoor-tafel

Nog zo'n curiosum, een Kantoor-tafel voor Notarissen, ter vermindering van Boetens of Straffen. Volgens de schenker, een Zeeuwse oud-notaris, hing deze ingelijste opsomming van wettelijke strafbepalingen - onder meer uit de Ventôsewet - in de Franse tijd op een notariskantoor als geheugensteun. Angsthazerij, zou je zeggen. Misschien, maar op overtreding van het verbod om "namen van voormalige, thans afgeschafte Waardigheden, in de Actens te stellen" stond wel "afzetting en vijf jaar in den IJzers". Onze redacteur dr Ben Duinkerken, gepromoveerd op het notariaat in overgangstijd (1796-1842), zal in een volgende Ponder zijn licht over dit pamflet laten schijnen.

Afscheid van Ageeth Luijckx-van Buijtene

Zevenentwintig jaar lang heeft Ageeth Luijckx in dienst van de UvA de boekhouding van de Stichting ver-

Van links naar rechts: Ellen Koller (student-assistent), Cora van Doorn (student-assistent), Rudi Gokkel (bibliothecaris), Roya Moayyed (assistent-bibliothecaris), Joop Haverkort (boekhouder, opvolger van Ageeth Luijckx), Inés van Gasselt (redactiesecretaris Ponder, medewerker PAO), Guy Luijckx, Ageeth Luijckx-van Buijtene, Liesbeth van der Marck (conservator), Pasqual Lenior (student-assistent), Angélique Sassen (student-assistent). Barbara Nederhof (student-assistent) was verhinderd.

zorgd. Wegens veranderd subsidiebeleid is daar per 1 november j.l. een einde aan gekomen en is zij met vervroegd pensioen gegaan. De universiteit heeft haar, haar echtgenoot en de medewerkers van de Stichting ten afscheid een etentje aangeboden.

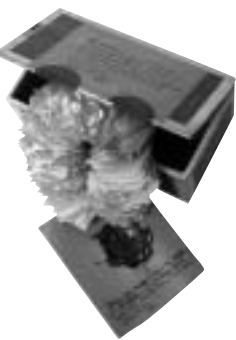
Kerstvakantie

De Stichting is gesloten vanaf vrijdag 24 december 2004 tot en met maandag 3 januari 2005. Met ingang van dinsdag 4 januari is de Stichting weer als vanouds open van dinsdag tot en met vrijdag van negen tot vijf.

Liesbeth M. van der Marck

¹ Uit: De geschiedenis des Vaderlands, tot den dood van Karel V. Door Charivarius, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink en Zoon, 1927.

² "Van de mis, Naar den disch"

Liassnoer met 500 nummeren en 500 prijsbriefjes

Niehoff Werning & Kooij

Verzekeringsadviseurs voor Advocatuur en Notariaat

Een zelfstandige notarispraktijk...

Een eigen notarispraktijk starten. Met dat idee lopen nogal wat kandidaat-notarissen in Nederland rond. Maar de weg van idee tot realiteit kan soms lang zijn. En vol hobbels en kuilen. Niehoff Werning & Kooij heeft als specialist in het notariaat een aanzienlijk aantal startende notarissen de weg gewezen.

Wanneer u als kandidaat-notaris sollicitatie overweegt op een vacante of nieuwe vestigingsplaats, wilt u uw mogelijkheden op die vestigingsplaats helder in beeld krijgen met een goed ondernemingsplan. Een wezenlijk element daarin vormt de budgetbegroting, met de te verwachten baten en lasten en het resulterende kantoorinkomen. Wij gebruiken onze eigen, specifiek voor de Nederlandse notarispraktijk ontwikkelde, begrotingsopzet.

De documentatiemap voor het notariaat, met daarin de actuele lijst van vrijkomende vestigingsplaatsen, geeft een duidelijk inzicht in de variëteit van voorzieningen die nodig zijn bij het vestigen van een eigen praktijk. We sturen hem graag vrijblijvend toe als u onderstaand telefoonnummer belt.